

Zdaj so že tudi za srednje šole začeli zahtevati, da je v enem razredu 40 učencev dovolj.

K temu bo gotovo še prišlo, da bodo vsaj razredniki vodili svoje učence v prirodo na študije itd. in sploh nanje direktno vplivali.

S tem se bo pa tudi na teh zavodih uveljavilo načelo, da se morajo učitelji in učenci čutiti kot ena družina, ker se na ta način veliko bolj živo vpliva na učence kakor pa če profesor s katedra zastopa svojo stvar, in ko zvonec zapoje, zapusti kateder, ter se ne meni več za svoje učence. Sploh se vidi, da merodajni krogi hočejo tudi tu uveljaviti familjarni način pouka in vzgoje, ki je gotovo najbolj naraven in najbolj izdaten.

V ljudski šoli ni misliti se na take male kroge 40 učencev. A učitelj, ki hoče svojemu rodu kaj koristiti, bo storil v šoli, kar veleva mu stan, izven šole bo pa zbiral zdrave in nadarjene otroke okolo sebe še kako posebno uro ter jih poučeval in se igral z njimi ter jih sploh resnično pripravljaj na resno življenje.

Iz takih krogov bodo nastali s časom nadaljevalni tečajji, ki bodo zanesli šele pravo izobrazbo in dobro odgojo med narod. Učitelj je učil male otroke mali abece, velike otroke bo pa lahko z velikim uspehom učil tudi veliki abece.

Take nadaljevalne tečaje bo morala imeti vsaka šola. Vsak vodja šole jih bo moral redno negovati in lahko se reče, da bi učitelji brez takih tečajev ostali samo nekako abecedne mašine.

Vodja šole ima tu jako važno nalogo. Gledati bo pa moral, da bo to nalogo z vso ljubeznijo in kolegialnostjo prenesel na svoje tovariše. Na šoli morajo vse moči složno stremeti za skupnim smotrom. Če se pa ta smoter zdi komu nedosežen, naj se pa malo žrtvuje; bo vsaj imel to zavest, da se je pošteno boril za dobro stvar, četudi še ni dosegel smotra. Ta zavest je jako lepo plačilo za ves trud in je več vredno, kakor male materialne nagrade. Saj gotovo tudi te ne izostanejo vsaj našim naslednikom ne, če mi dokažemo narodu, da smo mu skoraj edin faktor, ki mu daje podstavo za boljše življenje. S poukom mu dajemo v roke orodje, s katerim si more pridobiti dušno in telesno blaginjo. Vse druge oblasti in gosposke le varujejo to, kar si je človek znal pridobiti s svojo spretnostjo in svojo sposobnostjo. Kdor bi se predrznil človeške pridobitve staviti v nevarnost, mu svetne gosposke žugajo s časnimi kaznimi, duhovske pa z večnimi.

Mi smo torej tisti, ki vodimo ljudi do blaginje, vsi drugi so pa tu, da to blaginjo varujejo. Kjer ni blaga, tudi ni treba varuhov.

To spoznanje bo prejalislej prodrlo v široke plasti naroda. In takrat se bodo imena dobrih učiteljev res blestela med imeni narodovih dobrotnikov.

To so za zdaj sicer še ideali. A že danes lahko vidimo, da so dosegljivi. Treba je le, da se vsi zavedamo svoje stanovske naloge in resno stremimo za temi vzvišenimi smotri.

Začeti je pa treba zidati vsako stavbo pri tleh — v temelju. Če smo mi osiveli učitelji

teľji v kljub neštevilnim bridkim izkušnjam vendarle te vere, da je mogoče te smotre doseči, tedaj moramo to prepričanje vcepiti tudi učiteljskemu naraščanju ter ga dvigati v te jasne višave, da ne opeša v sedanji mizeriji, nego se z njo uspešno bori ter končno premaga vse težave in dospe do zastavljenega smotra. Mi moramo biti mladini odkriti prijatelji in ji pridobljene izkušnje kolegialno zaupati, da jih more porabiti v oporo svojem delovanju že v šolski dobi. Zaupanje rodi zaupanje!

Ta mladina prihaja med svet s polno glavo in visokimi načrti, a manjka ji pogleda v življenje.

Zato jo treba navajati, da svojo teorijo previdno, trezno in po okolnostih uveljavlja. Treba jo je uvajati v realno življenje, kjer je sicer za pravega moža veliko zlata, a vse — pa ni zlato, kar se sveti.

Zato bodo pa sestanki mladih z izkušenimi starinami gotovo dobro došli obojim.

Mladi bodo marsikaj pridobili iz naših izkušenj, mi stari bomo pa z zadoščenjem opazovali njihovo spretno kretanje in se veselili njihovih uspehov.

Vsi stanovi se zbirajo v celote, ki se tem lažje uveljavljajo v človeški družbi, kolikor večje so.

Zato je pa čas, da tudi naš stan koncentriramo in skrbi, da ga bo človeška družba prav cenila.

Bodimo si torej pravi kolegi in vprašajmo se samo: kdo si, ne pa — koliko si star?

V to ime pozdravljam mlade in stare gospe tovariše in vsem skupaj kličem: Idimo v bratovski slogi korak za korakom — naprej! (Odobranje.)

Zborovanje tirolskega učiteljskega društva v Sterzingu.

(Dalje.)

Poročilo o cerkvenih službah. Poročal učitelj R. Saurwein iz Ruma:

Točka o raznih cerkvenih službah, ki jih morajo opravljati tirolski učitelji, je že nekaj let na dnevnem redu raznih zborovanj okraj učiteljev. Društvo kakor tudi okraj učiteljev konferene. Posamezna okraj učiteljske službe od mežnarske, vendar naj končno rešijo to vprašanje posamezne občine. — Ker je pa to vprašanje postalo aktualno, se ne da spraviti več z dnevnega reda. Vse tirolsko učiteljsko bodisi te ali one narodnosti, te ali one stranke zahteva odločno rešitve tega vprašanja. Vam, dragi kolegi, se pač znani vzroki, ki nas silijo, da se loči cerkvena služba in učiteljska. Ponavljal jih ne bom, ker jih vsakdo čuti dovolj težko na svojih ramenih. Moja naloga je pa vendar, da te vzroke še enkrat tu nanizam, da vam jih predložim v potrjenje, in vaša sveta naloga bodi, te vzroke ponesti med narod in dati jih v pretres merodajnim faktorjem. — Kdor ni slep in kogar še ni popolnoma za-

slepila strankarska strast, mora naše vzroke upoštevati.

Čemu li zahtevamo ločitev cerkvene službe od učiteljske? Ako hočemo do vprašanje popolno rešiti, se moramo nekoliko ozreti v preteklost. Pred 40—50 leti, tedaj pred sankecioniranjem sedanjih šol. postav, je bilo učiteljsko vprašanje popolnoma drugače. Takrat ni bilo še učiteljev, temveč edino le mežnar, organist — in ime je bilo upravičeno. Mežnar in organist je bil celo leto, a učitelj le od sv. Martina do sv. Gregorja. Vso svojo učenost je dobil tak pseudo-učitelj v teku enega leta, ko je obiskoval takozvani „pripravniki tečaj“. In glavni namen tega šolanja je pač bil, da se je ugloobil popolnoma v orgljanje. Seveda je bila tudi plača potem. 100 gl. je bila že sijajna plača. Več dohodkov je imel od mežnarstva. V mežnariji je imel prosto stanovanje, a poleg tega še večjo ali manjšo ekonomijo, ki jo je lahko sam obdeloval, časa je imel dovolj. In orgljanje mu je prinašalo lepe dohodke. Živeli so ti ljudje takrat dobro in marsikateri teh starin se z zadovoljstvom spominja še onih lepih časov.

A časi se izpreminjajo. Temelj sedanji šoli je šolski zakon, ki veleva, da se učitelj pripravljaj najmanj štiri leta v zato odločenih učiteljskih za svoj stan, a dovršiti mora prej vsaj nekaj razredov kake srednje šole, oziroma dovršiti prej takozvani pripravljalni tečaj. In vsaj šest let se mora učitelj strokovno izobraževati, preden doseže svoj cilj, usposobljenostno izpričevalo. A tudi šolski obisk na kmetih se je temeljito preustrojil. Dobili smo šestletno, oziroma osemletno šolsko dobo, in učitelstvo je ravno zaradi tega in zaradi mnogih novih zahtev tako obremenjeno s šolskim delom, da mu preostaja le malo časa — ako hoče vestno izpolnjevati svoje dolžnosti — ki ga lahko uporabi za druge posle. Le žal, da merodajni faktorji niso onega lepega § 55. tako precizno stilizirali, da bi se dal pravično in resnično izvesti. Zaraditega si pa išče učiteljsvo postranski dohodkov, ki jih najtežje izvršuje v škodo — šole. Ker so pa zahteve vsak dan večje in ker učiteljsvo uvideva, da je treba šoli celega moža, je stopilo s svojimi zahtevami — po izboljšanju gmotnega stanja — moško pred javnost in ne bo prej mirovalo, da si izvojuje le to, kar mu gre po božjih in človeških postavah. In med te zahteve spada tudi odprava mežnarske in organistovske službe.

Čemu li zahteva učiteljsvo to ločitev? Prvi vzrok: Mežnarska služba nalaga učitelju mnogo takih poslov, ki se nikakor ne strinjajo z njegovim vzvišenim smotrom. Omenjam tu le snajenje cerkve, razno zvonjenje, pobiranje bere, opravila pri pokopavanju mrtičev, kidanje snega okrog cerkve in do farovža po zimi itd. Dostojno ni za učitelja, da mora po cerkvi brisati klopi, ometati pajčevino in drugo, da se mora kosati z vaškimi paglavci pri zvonjenju in pritrkavanju ob raznih cerkvenih slavnostih, da mora hoditi s košem od hiše do hiše, pobiraje obligatno bero. — Predsedništvo splošnega tirolskega učiteljskega društva mi je dalo na razpolago takozvane vprašalne pole, ki jih je razposlalo širom Tirolske ravno zaradi „mežnarskega vprašanja“ — Iz poslanih odgovorov povzamem sledeče: 18% učiteljev-mežnarjev je moralo opravljati vse posle pri pogrebih; 6% je moralo kidati sneg izpred farovža do

cerkve in okrog vsako jutro po zvonjenju svetega jutra.

Drugi vzrok: Učitelj-mežnar ni le hlapec v pravem pomenu besede dotičnega župnika, oziroma kaplana, temveč učitelja-mežnarja si upa vsak kmetič, vsaka terecijalka nadzorovati in ozmerjati. Trikrat gorje učitelju-mežnarju, ako se ne drži strogo starih navad, ako ne prižge na ta ali oni praznik pravega števila sveč, ako ne okraši oltarjev s pravimi cveticami, ako ne zvone zvonovi dovolj slovesno. Gotovo je, da nima vsak učitelj-mežnar za taka opravila enake ročnosti in zaradi tega pride tak učitelj pogostoma navzkriž s svojim gospodarjem župnikom. Taka navzkrižja segajo pogostoma tudi v širše občinske slojeve, spor se prenese na šolsko polje, v občinske zastope in učitelju se zagreni dosita življenje v takih občinah, da izkuša čimprej zapustiti take občine.

Tretji vzrok: Cerkovniška služba vzame učitelju-mežnarju mnogo dragocenega, pouku namenjenega časa. Najbolje pa je, ako govore tu zopet one vprašalne pole: 3% učiteljev-mežnarjev porabi dve do tri ure za te posle; 10% zamudi 12. del pouku namenjenega časa in 82% zamudi tedensko 1 uro pri pouku. In pogostoma mora učitelj-mežnar namesto v šolo v cerkev. Zakaj treba je iti z župnikom tega ali onega bolnika obhajat; ob petkih se mora ob 9. uri dopoldne zvoniti; ob 11. in 12. uri mora zopet iti v zvonik in zvoniti. Ako to ni idilično, potem ne vem, kaj bi imenoval idilično.

Četrti vzrok. Ugovarjalo se mi bo, češ, učitelj-mežnar si lahko najame pomočnika, potem mu ni treba opravljati vsega dela. Resnica! Učitelj-mežnar si mora najeti pomočnika, zakaj vsega ne more sam opravljati. Ako je učitelj-mežnar obenem organist, ne more biti ob istem času na kuru in v zakristiji. In ravno ta vzrok, da se mora najeti pomočnika, nas sili najodločneje, da zahtevamo ločitev mežnarskih poslov od učiteljskih. Pred leti so bili taki pomočniki prav ceni, a danes se ne dobi niti v zadnji gorski vasi človeka, ki bi hotel opravljati ta posel za nekaj kronic. In zaradi tega je učitelj-mežnar primoran dati temu pomočniku toliko ali pa še več, kolikor zasluži pri mežnarstvu, a vso odgovornost mora nositi sam. No, da pa ni plača mežnarjev dandanes ravno presijajna, o tem ni treba govoriti. Sicer svet v vsem napreduje, le mežnarske plače datirajo še iz starih, starih časov. In slednjič ne more učitelj-organist v sedanjih časih nič več sam obdelovati sveta, ki je navadno združen z mežnarijo. Posli so pa dandanes neznosno dragi. A naj govore zopet vprašalne pole: 41% odgovorov pravi, da so dotičniki dali za mežnarske pomočnike več kakor so sami dobili; 19% je zaslužio pri tej službi manj kakor 100 K; 22% je zaslužio manj kakor 200 K; 13% manj kakor 300 K; 5% manj kakor 400 K. In sedaj vprašam, ali more treznomislec človek zahtevati, da mora ravno učitelj opravljati službo, ki mu ali ne nese nič ali pa, da mora še doplačati. Seveda, kjer je pa mežnarstvo bolje plačano, tam so pa cerkvene oblasti same ločile ti dve službi. Govore naj zopet vprašalne pole: 54% odgovorov pravi, da so dobro plačane cerkovniške službe že davno ločene od učiteljskih; 9% odgovorov stremi po ločitvi, a brez uspeha; 35% ni za ločitev, ker je ves trud zaman; 27% je prošlo

Predragi tovariš! Srce nam je krvavelo, ko smo zapuščali Tvoj novi dom nevdramnega spanja; ko smo se za vedno morali ločiti od tako milega prijatelja in samosvestnega učitelja; ko smo morali misliti, da so za vedno onemela usta, ki so nas tolikokrat razveseljevala!

Bridka žalost nam je sekala rane, ko smo čuli globoke vzdihne Tebe iskreno ljubeče soproge, ki Ti je bila 14 let zvesta družica in izvrstna gospodinja, in ko smo videli dve zapuščeni siroti — dečka in deklico — ki si jima vdahnili življenje Ti; siroti, ki se še ne zavedata dobro, kakega pomena je zlato ime: oče!

Toda zaman je vse žalovanje. „Kar se rodi, vse enkrat za smrt zori.“

Ob odprti Tvoji gomili smo imeli dvojno tolažilno zavest: Živel nisi za man.

Delo in trud je bilo Tvoje geslo. Nauki, ki so po Tebi v 14 letnem službovanju v Metliki in v 8 letnem v Dolenji vasi bili zasajeni v sreca mladine, bodo gotovo poganjali lepe kali, da spomin na Te ne izgine kmalu.

Druga naša tolažba pa je, ker so Ti ponehale

bridke toge, bolečine, duhomorni trop skrbi,

katerih Ti sicer nisi javno kazal, a si jih vendar globoko občutil saj si jih nam najožjim prijateljem časih odkrival, in katere toge in bolesti so posebno v veliki meri prisojene stanu, ki si mu pripadal Ti.

Ponehal si bititrp in. Konec življenja — začetek miru.

Večni pokoj plemeniti Tvoji duši!

Kakor je bilo že v zadnji številki objavljeno, je umrl pokojnik v nedeljo, 8. t. m. ob 5. uri zjutraj, ob katerem času je imel navado vstajati, se je še pohvalil, rekoč: „Danes sem pa izvrstno spal“. A že par trenutkov nato se je po kratkih in silno žalostnih vzdihljajih: „Oči me bole... nos me boli... to ne bo dobro... slabo... slabo!“ zgrudil ter v kakih 10 minutah na to izdihnil, maziljen s poslednjim oljem.

„Kaj je življenje? Kaplja na veji. Veter potegne in kaplje ni“, govori Stritar.

Da bo mrtvoudu podlegel, je rajniki že naprej slutil. Zakaj bil je jako polnokrven, o

čemer je pričala rdeča barva lic, in tudi oče njegov, ki je bil menda rudar v Idriji, je bil žrtev te bolezni. (O svojih rodovinskih odnosajih v rojstni hiši rajni tovariš ni hotel nikdar ničesar omeniti.)

Še ob Primožičevem pogrebu pred ravno 3 meseci je rekel: „Prvi za njim pridem jaz!“

Veličastni izprevod, kakršnega Dolenja vas morda še ni videla, je pričal, kako priljubljen je bil blagi pokojnik v vseh slojih prebivalstva; pa tudi pokazal, kakšen ugled uživa naš stan tam, kjer so njegovi zastopniki pravi možje na pravem mestu.

Zastopana je bila sodnija in davkarija in notarijat, prihitali so obrtniki in trgovci od blizu in daleč, in bila je navzoča nepregledna množica domačinov. Da so bile tudi skoro vse sosedne šole (Ribnica, Sodražica, Vel. Lašče, Dobropolje, Rob, Turjak, Poljane, Struge) polnoštevilno zastopane, ni treba še posebej poudarjati. In to v kljub silno neugodnemu vremenu. Čast in iskrena hvala vsem.

Med obilimi vencii, ki so jih nosili pokojnikovi učenci, je bil tudi oni učiteljskega

društva, krajnega šolskega sveta, učiteljskega v Ribnici itd.

Da mu je učitejski zbor, pomnožen s priznanimi pevci iz Ribnice, pod vodstvom vrlega tovariša Zupančiča krasno zapel tri žalostinke, je bilo omenjeno že v zadnji številki „Učit. Tov.“

Osobito pohvalo zasluži tov. Tomšič. Vkljub temu, da ima zaradi bolezni v grlu letoletni dopust, je drage volje iz tovariške pietete prevzel nagrobni govor ter svojo nalogo izborno rešil. Njegov govor, ki je napravil globok vtisk, priobčimo prihodnjič.

Pri skupnem kosilu se je pokojnika kot naprednega učitelja, kot prijatelja in predsednika učiteljskega društva, v daljšem govoru spominjal še podpredsednik učiteljskega društva, nadučitelj F. Štefančič, da je tako učiteljsvo po svojih skromnih močeh v polni meri storilo kolegialno dolžnost napram vzor-kolegu F. Gregorčiču.

Čast njegovemu imenu, slava njegovemu spominu!

za povišanje plač, a brez uspeha 23%; $\frac{4}{5}$ prošenj je zavrnila cerkvena oblast in $\frac{1}{5}$ občine. Statistika pravi, da vse cerkveni službe nemškega Tirolskega neso 66.000 K, a cerkveni pomočniki imajo plače 18.000 K. Povprečno nese ena cerkvena služba 160 K letno. Sijajno! — Upam, da sem dovolj jasno dokazal, da je naša zahteva po ločitvi cerkvenih služb od učiteljske dovolj upravičena. — Pri mnogih okraj. učit. konferencah se je naravnost zahtevalo, da naj se postavno prepove učiteljstvu izvrševanje meznarske službe. Anketa načelnikov vseh okraj. učit. društev na Tirolskem se je po temeljitem posvetovanju izrekla proti tej zahtevi, zakaj vsak državljan je upravičen sprejeti, oziroma odkloniti to ali ono službo. In tako radikalno postopanje bi našlo pri mnogih na hud odpor, ker je še mnogo učiteljev, ki so navezani na take dohodke. Govore naj zopet vprašalne pole: 32% zahteva postavno ločitev; 10% zahteva prosto izbero, a le 4% žele ostati še nadalje meznarji. — Prosim zbrano učiteljsko, da se izreče soglasno za splošno ločitev.

Prehajam sedaj na organistovsko službo. Ta služba je kolikortoliko primerna učiteljstvu. Zakaj ravno z intenzivno gojitvijo cerkvenega petja se lahko mnogo stori za povzdigo petja, za povzdigo verskega življenja. In to naj bi upoštevali merodajni faktorji. Ta služba ne ovira skoro nič učitelja pri izvrševanju njegovega poklica. Ako je na deželi maša, je navadno ljudstvo navzoče in seveda tudi otroci. Izjeme so le ob času pogreb in porok; toda to so le redki slučajji. Nastane pa vprašanje, čemu li zahtevamo vendar ločitev organistovske službe od učiteljske? Odgovor leži na dlani. Edini in glavni vzrok je sramotna nizka plača, ki jo prejema učitelj za ta posel. Plača je vedno taka, kakršna je bila pred 50, 100 leti, a mnoga opravila, ki jih mora učitelj-organist opravljati, niti plačana niso. Mnogo učiteljev se je izreklo, da naj ostane učitelj organist, a le pod pogojem, da se ga dostojno plača. Toda dokler bo učitelj primoran opravljati to službo, toliko časa ni mogoče misliti na izboljšanje. Deželni šolski zakon iz l. 1892. naravnost določuje, da se dohodek, ki ga dobiva učitelj od orgljanja, lahko všteva v učiteljsko plačo. In dobe se po mnogih krajih župniki, ki tako postopajo, da izročajo plačo, ki bi jo moral sicer dobivati učitelj-organist za orgljanje, občinam, ki potem to plačo vštetejo k učiteljski plači, da so manjši stroški, zakaj dodatni je treba še par stotakov, in 800 K je skupaj. Zahtevamo, da se ločita ti dve službi in da je učitelju na voljo dano, če sprejme službo organista ali ne. Umevno je, da se nihče izmed učiteljskega ne bo branil prevzeti orgljanja, čeravno se nam izboljša naš gmotni položaj — ako bo dostojno plačan. In da orglarska služba ni ravno tako lahka, ve tisti, ki to izkuša. Vsak dan dve, tri maše, a nedelje in prazniki so zanj najhujši delavniki, zakaj sedeti mora pri orglah od ranega jutra do popoldneva. To bi sicer ne bilo najtežavnejše delo. Koliko truda in koliko ur zahtevajo ravno vaje s pevc in pevkami. Mislim, da ga ni kraja na svetu, kjer bi bili ljudje zadovoljni, da bi jim duhovnik-bridigar propovedoval nedeljo za nedeljo eno in isto. Ravnotako je z organistom. Vaje in vaje se vrste dan za dnem. In kdo prispeva kaj za razne note, za razsvetljavo, kurjavo lokala, kjer so izkušnje i. t. d. In kako zahvalo uživamo za to? Najčesteje zasmevanje, natančevanje, sovražstvo in drugo. Ko bi dobil za vsako pevsko vajo, ki sem jih imel v teku svojega 34 letnega službovanja kakor organist, le 1 K, zagotavljam vas, da bi si lahko postavil prav čedno vilo. In ravno učitelj naj bo tisto bitje, ki naj bo primorano, da opravlja tako službo za tako plačo, kakršna je bila v veljavi pred 50 leti. Naj le poizkusi kaka občina siliti kakega vaščana, da prevzame službo gozdnega čuvaja za tako plačo, kakršna je imel n. pr. njegov prednik pred 50 leti. In naj poizkusi kmet reči svojemu hlapcu, ki ga sprejema v službo: Toliko sem plačal hlapcu pred 30 leti, toliko dobiš sedaj tudi ti. — In učitelj? Menda smo tudi ljudje.

Končujem. Naš položaj je neznošen! Mi- rovali ne bomo prej, dokler se definitivno ne uredi to pereče vprašanje tako, kakor zahtevamo. Predlagam sledečo resolucijo: Danes v Sterzingu zbrano tirolsko učiteljsko zahteva, da se cerkvena služba postavno loči od učiteljske in da posamezna učiteljska mesta ne smejo biti odvisna od sprejema dotične cerk. službe. — (Dolgotrajno, burno odobravanje.)

Debata.

Peterlunger-Tannheim: Češče sem že vprašal pri uradnih konferencah, kako se mora postopati, da se učitelj more odpovedati meznarski službi. Mislim, da je moje vprašanje bilo postavno upravičeno, zakaj ako nam dotični župnik lahko službo odpove, odpovemo mu jo lahko tudi mi. Enakopravnost povsod! Opustilo bi se tudi lahko ono zahrbtno vprašanje, kako sposoben je ta ali oni učitelj kot organist. Ako se to ne bo upoštevalo, svetujem, da se vloži skupna prošnja na ordinarijat, da nam le-ta pove, kako minimalno plačo — primerno sedanjosti — nam mislijo določiti. Ako pa vse to ne bo pomagalo, storimo to, kar je edino pravilno — napovemo generalni — štrajk. (Bučno pritrdjevanje.) In naravnost krivično je, da se je uvedel pouk v godbi obligatorni, zakaj s tem se zapre mnogim dobrim učencem pot do učiteljskega stanu.

Deiser-Wörgl: O vprašanju ločitve meznarske in učiteljske službe bi lahko govorili 14 dni in noči. In prepričan sem, da bi ne našli niti po preteku teh 14 dni ne organista ne meznarja, ki bi trdil, da je srečen in zadovoljen. Jaz pa pravim: učitelj ostani učitelj, izpolnuj vestno svoje dolžnosti — za drugo ne skrbi. Ker pa sedanjost še ni zrela za to zahtevo, pravim: Ako mora učitelj na vsak način opravljati kako cerkveno službo, dobro, naj jo, a nikdar naj ne bo meznar. Zakaj ravno ta služba neizmerno škoduje ljudstvu; učitelj-meznar izgubi mnogo ur, ki so namenjeni pouku. Izvrševanje meznarskih poslov naj bi bilo postavno prepovedano. Kadar bo učiteljstvo tako plačano, da bo lahko živelo brez postranskih služb, sem prepričan, da ne bo pod božjim solncem učitelja bedaka, ki bi vstajal ob 4. zjutraj, da bi hodil zvonit, da ne bo takega dvojnega bedaka, ki bi kidal sneg, da ne bo takega trojnega bedaka, ki bi hodil jame kopat in se vrh tega pustil vpričo ljudi zmerjati, da ne bo nobenega patentiranega bedaka, ki bi vse to mirno prenašal. (Burno odobravanje.) — Torej prvo je regulacija plač, drugo ločitev od cerkvene službe, a ostalo sledi samo. Predlagam, da sprejmemo resolucijo. (Odobrovanje.)

Učiteljica Z o b l: Tudi me učiteljice želimo, da se loči učiteljska služba in meznarska, ker nam ta družitev škoduje na ugledu. Me smo rajše podložne učitelju kakor pa meznarju. (Odobrovanje.) A tudi nam nalaga meznarska služba mnogo posla, zakaj poučevati moramo ravno zaradi tega večkrat nadpostavno število učnih ur. (Odobrovanje.)

Predlagana resolucija se sprejme soglasno.

(Dalje)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo bo imelo svoj redni letni občni zbor v četrtek, dne 28. marca t. l. ob pol treh popoldne n a l. mestni šoli v Komenskega ulicah s tem-le vzporedom:

1. Nagovor predsednikov.
2. Tajniško poročilo.
3. Blagajniško poročilo.
4. Volitev 3 pregledovalcev računov.
5. Volitev odbora.
6. Določitev letnega doneska.
7. Volitev odseka za izvenšolsko delovanje.
8. Služajnosti.

K obilni udeležbi vabita v imenu odbora:

J. Dimnik, V. Sadar,
t. št. predsednik, t. št. tajnik.

Ljubljansko učiteljsko društvo je priredilo dne 11. t. m. svoje drugo letošnje zborovanje, ki je pri njem prav zanimivo predaval tovariš L. Jelenc „o znamenitostih Londona“. Predavatelj je želel za svoje vestno sestavljeno poročilo burno pohvalo mnogobrojnih poslušalcev, posebej se mu je pa še zahvalil predsednik Dimnik. Po predavanju se je razvila prav prijetna zabava, ki je priklopila do viška, ko je vstopil v našo družbo deželni poslanec tov. E. G a n g l. Začele so se navdušene napitnice in pevc so pa zabavali prisotne z izbranim petjem. To je bil res lep večer. Pri prihodnjem zborovanju bo nadaljeval tov. Jelenc s svojim predavanjem ter nam bo opisal londonsko razstavo.

Učiteljski krožek za Toplice in zagorsko okolico ima svoj sestanek dne 26. marca ob 3. uri popoldne pri Jak. Hribarju v Izlakah. Predava tov. F. L u z a r o rastlinskem življenju in tov. P e l k o o učnih slikah. Pričakujemo na prvem pomladanskem sestanku mnogo obiskovalcev iz okolice!

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj. Znano je, da zboruje dne 20. aprila t. l. „Zveza štaj. slov. učiteljev in učiteljic v Celju“. Ker nameravamo ta dan proslaviti s koncertom, je

8. sušca na Hrastniku posvetujoči se odbor učiteljskega društva za laški okraj sklenil prirediti društveno zborovanje 5. aprila na Zidanem mostu ter povabiti sosedno tovariško društvo za sevniško-brežiški okraj z namenom, da se tako omogoči skupna pevka vaja.

Skupno zborovanje se prične ob pol ednajstih dopoldne v zidanmoški šoli. Ob pol dvanajstih bo skupna pevka vaja pesmi, katerih partiture razpošlje dotičnim pevcem potom šol. vodstva pevovodja celjskega učit. društva za okolico.

Izvenega se je določilo naročiti za naše društvo sledeče liste in druga knjižna glasila, ki so:

„Domače ognjišče“, „Popotnik“, „Slov. Matica“, „Slov. šol. Matica“, „Hrvatska Matica“, „Hrvat. ped.-knjiž. zbor“. Na „Tovariša“ pa je itak vsak član naročen. — Za knjižnico slov. učiteljskih v Mariburu se bo pobiralo 5. aprila. Prispevina podpornih članov našega društva je določena na pet kron na leto za posameznika.

Sosednemu tov. društvu tovariški pozdrav in vabilo na sestanek dne 5. aprila.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje 2. aprila t. l. v ormoški slovenski šoli. Začetek ob pol 11. uri predpoldne. Vzpored: 1. Društvena poročila in dopisi. 2. Zapisnik glavnega zborovanja in odborove seje. 3. Predavanje tov. Rob. Košarja „O tajni kvalifikaciji“. 4. Nasveti in predlogi. 5. Pevska vaja za „Jubilejski koncert“ v Celju.

Ker se ta dan poslavlja naš član, zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu in naš bivši predsednik, tov. Ernest Slanc, od našega društva, se pričakuje tem gotovejše prav obilne udeležbe.

Josip B a j š p, t. št. predsednik.

Srednješolski vestnik.

** Reforma srednjih šol. Praški „Narodni Listy“ pišejo, da izdelujejo v naučnem ministruvstvu nov učni načrt za srednje šole. Nameravajo preosnovati tudi izpite na učiteljskih, enako zrelostnim izpitom na gimnazijah.

** Redko slavje. Gimnazija v Slanem na Češkem obhaja dne 27. in 28. junija letos dvestopetdesetletnico svojega obstanka.

** Šolski sklep bo letos po odredbi naučnega ministruvstva na vseh srednjih šolah brez izjeme v soboto dne 4. julija.

** Izvrševalne naredbe k novim predpisom o zrelostnem izpitu. Prve novice o preosnovi zastarelega sistema zrelostnih izpitov so prijeto iznenadile marsikaterega dijaka, ki mu je še prestopiti zadnji težavnejši prag življenja — zrelostni izpit. Pred nekaj dnevi so bile objavljene izvršilne naredbe, ki bodo pa marsikoga — neprijetno iznenadile. — Predvsem se odklikujejo novi predpisi po ostrenju pismenega zrelostnega izpita. Glede tega vsebujejo izvršilne naredbe sledeče: Pismeni zrelostni izpit se naj vrši tri tedne pred ustnim (torej junija, ne maja kakor je bilo doslej v navadi). Pri pismeni maturi ne sme več kakor 20—25 kandidatov sedeti v eni sobi, ki se sme zapustiti le v najnujnejših slučajih. Ravnateljstvo, oziroma profesorski zbor lahko še odredi druga varnostna sredstva. Ako poizkuša kdo goljufati bodisi s pomočjo sosedove naloge ali s pomočjo prepovedanih pripomočkov (torej slovarjev, zapiskov itd.), se ga takoj odpravi iz sobe; po okolščinah mora sam ponoviti isto nalogo ali pa vse naloge zrelostnega izpita. Ako je greh hujši, se ga za tekoči termin izključi, in ako ga ponovi, je lahko izključen od mature vobče. — O zrelostnem izpitu iz materinščine, oziroma pri nas tudi iz nemščine se bo gledalo, da pozna kandidat novejša pesniška dela in pesnike same, vendar pa se ne bo strogo oziralo na mehanično priučene življenjske podatke, z letnicami, kronološkim red posameznih del itd. Iz srednjevisokonemščine, odnosno staroslovensščine se ne bo več izpraševalo. Izkušnja se bo vršila v obliki prostega kolokvija na podlagi kakega mesta iz pesnikovih poezij ali prozaičnih spisov. Ogibati pa se je vseh kritičnih opazk o pesniških delih, ki so zrasle na lastnem zeljniku. — Iluzorična je odredba, da se formalno ne izkuša iz fizike, ker se med izpitom iz matematike lahko dajejo tudi fizikalne naloge, posebno (kakor tudi matematične) iz praktičnega življenja. — K ustnemu izpitu imajo pristop stariši, nadalje oni činitelji, ki so vzdrževalci ali dobrotniki zavoda, vsi abiturientje; pouk v ostalih razredih preneha le tedaj, ako se vsi profesorji udeležujejo zrelostnega izpita. Odpustilo se bo abituriente po možnosti slovesno ob pričujočnosti cele izpraševalne komisije. — Popolnoma nova je odredba, da imajo oni kandidatje, ki nečajo ponavljati osme, oziroma sedme šole, pri ponovni izjavi za zrelostni izpit prinesiti policijsko izpričevalo o dobrem vedenju. Prošenj za 2. ponovitev mature pa ne bo treba vpošiljati naučnemu ministru, temveč ob odloč ž o o tem deželni šolski svet. Zrelostni izpit se bo mogel le dvakrat ponoviti. Izpričeval ne bo več podpisoval celi profesorski zbor, temveč le predsednik izpraševalne komisije, ravnatelj in razrednik. — Zrelostni izpiti s temi predpisi torej ne bodo znatno olajšani.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Letnik XXIX. Št. 3. Vsebina: 1. Avguštin Požegar: Telesni siločit in njegova higiena. — 2. Dragotin Tichý in Dragotin Pribil: Šole za otroke s skrivljeno hrbtenico. — 3. Janko Polák: Pedagoška študija o otroku. — 4. J. B.: Uvod v algebro. — 5. D. P.: Nravni zločin na mladini. — 6. Književno poročilo. — 7. Razgled: Pedagoški paberki — Kronika.

Edmondo de Amicis. Dne 11. t. m. je umrl znani italijanski pisatelj Edmondo de Amicis, star 62 let. Rojen je bil 21. oktobra 1846 v Onegli. Znano je tudi v slovensčino prevedeno njegovo delo „Cuore“ — „Srce“. Prevod je oskrbela koleginja Janja Miklavčičeva. De Amicis je bil socialni demokrat. — Edmondo de Amicis je poleg d'Annunzia in Fogazzara največji sodobni pisatelj italijanski. Velika izguba je z njim zadela italijanski narod, zakaj bil je še zdaj na vrhuncu svoje delavnosti. Njegov slovit roman „Srce“ so slavili za Manzonijevimi „Promessi sposi“ za najkрасnejše delo italijanske beletristike. Če zbledijo vsa njegova dela, ostane „Srce“, ki je za mladino neizmernega vzgojevalnega pomena. Zadnje de Amicisevo markantno delo je knjiga „L'idioma gentile“ — „Divni jezik“ — v katerem slavi v vznesenih besedah lepoto in moč italijanskega jezika. Zadnje dni svojega življenja se je nepozabni pisatelj bavil večinoma s socialnimi snovmi. Na političnem polju je njegova največja zasluga reforma vojaškega kazenskega prava, ki se je izvedla na njegovo pisateljsko inicijativo. (De Amicis je bil prej častnik — l. 1866 se je udeležil bitke pri Custozzi). Spomin velikega pisatelja in človekoljuba bo slovel povsod, kjer bo njegovo „Srce“ mladino povzdigovalo k vzorom in marljivemu delu.

Kulturno delo.

+ 157. odborova seja „Matice Slovenske“ dne 2. sušca 1908. Predsednik javi, da je Matica dobila pravdo z g. prof. Jesenkem o naknadnem povračilu realiziranih kuponov nekaterih delnic „Narodne Tiskarne“, a da je g. prof. Jesenko vložil priziv: Sprejme se predlog gospodarskega odseka, da se naj že v prejšnji dobi nastali in letos narastli deficit pokrije s posojilom iz knjižnice ljubljanske mestne hranilnice; to posojilo se z obrestmi vred amortizuje vsako leto iz tekočih prejemkov. V isto svrhu se hrvatskim članom članarina poviša na 3 K. Obseg knjig za l. 1908. se spravi v sklad z gmotnimi sredstvi, njih število ostane isto, le Letopis bo začasno opustil. — G. E. Kristana drama „Kato Vranković“ se sprejme, istotako g. Vl. Nazora istrska priča „Veli Jože“ ter g. profesor Šantla ilustracije za ta spis. Načeloma se sprejmejo v knjižni program glavna dela Shakespearejeva, pred vsem g. O. Zupančiča prevod „Sen kresne noči“, nadalje Dostojevskega „Spomini iz mrtvaške hiše“ v prevodu g. Vl. Levstika. Za prihodnja leta pride v poštev monografija iz Vrhovčevih spisov n. pr. o francoski dobi, izdanje starejših pesnikov kakor Svetličiča, Ledinskega, Trstenjaka.

+ „Akademija“. V nedeljo, 15. t. m. je predaval v ljubljanskem „Mestnem domu“ vseučiliški profesor iz Zagreba, g. dr. I. Šilović, o smotru kazni.

+ Javna ljudska knjižnica v Studencih pri Mariboru je začela poslovati v nedeljo, dne 15. t. m., v hiši št. 17, Šolske ulice.

+ Srbska naučna akademija v Belgradu. Prošli teden je bilo v Belgradu slavnostno letno zborovanje srbske akademije naukov. Na shodu je bil tudi kralj in mnogo občinstva. Po poročilu o delovanju akademije v l. 1907. je prečital novi akademik G. Pavlovič svoje pristopno predavanje o pravosodstvu. Iz govora predsednika akademije, Stojana Novakovića, se razvidi, da je akademija tekem 20 let, kar obstoji, izdala nad 200 raznih knjig. Nagrada 900 dinarjev iz ustanove arhimandrita Dučića so prisodili dr. G. Jakičeviću študiji iz diplomatske zgodovine „O akermanški konvenciji“.

Politiški pregled.

* Na Goriškem se je udeležilo ožje volitve v splošni kuriji 9. t. m. 25.054 volilcev; vseh volilcev je bilo 33.527. Na volišče jih je torej prišlo 74,7%.

* Saniranje deželnih financ. Dne 13. t. m. je finančni minister zaključil enketo z govorom, v katerem je naglašal, da je enketa izpolnila svoj namen. Posebno je finančni minister z veseljem pozdravil, da so skoro vsi govorniki priznali potrebo, da ostane osebna dohodnina oproščena deželnih naklad. Med tem pogojem in saniranjem deželnih financ je treba postaviti junktim. Dohodninski davek bo tudi v bodoče obdržal značaj izravnavnega davka. Znatno zvišati ga ni mogoče, da bi srednji stanovi ne bili močno prizadeti. Da so dežele zabredle v finančne stiske, je deloma kriva država, deloma so pa krive dežele same. Deželnih financ ni mogoče temeljito ozdraviti